

Brýn kalla til tafarlausra aðgerða: Mannúðarkreppa í Gaza krefst alþjóðlegrar íhlutunar

Mannúðarkreppan í Gaza hefur náð óþekktum stigum alvarleika, sem fer fram úr hámarks daglegum dánartíðni helfararinnar og hefur áhrif á stærri hluta íbúanna en umsátrið um Stalingrad. Frá og með 2. maí 2025 hefur algjör umsátur Ísraels, sem hófst 2. mars 2025, hindrað alla matvæla-, eldsneytis- og hjálpargjöf, og ýtt 2 milljónum manna inn í hörmulegan hungursneyð. Dánartíðni hækkar hratt og jafnvel þótt aðgangur að hjálp verði endurreistur munu hundruð þúsunda samt deyja án tafarlausra, samræmdra og verndaðra íhlutana. Aðstæðurnar sem Ísrael hefur sett eru svo öfgakenndar að þegar spillt matvælabirgðir klárast og eftirlifendur missa styrk til að jarða hina látnu gætu sumir á endanum neyðst til að grípa til mannætu – skelfileg niðurstaða sem aðeins er hægt að koma í veg fyrir með brýnni aðgerð. Við köllum eftir því að Allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna (UNGA) komi aftur saman á 10. neyðarþingi, samþykki neyðarráðstafanir til að þvinga opnun landamærastöðva Gaza og að önnur lönd skipuleggi mannúðaraðstoð með flugi og sjó – verndað með hernaðarlegum krafti sem *ultima ratio* til að tryggja að hjálp nái til þeirra sem eru í örvæntingarfullri þörf.

Staðan í Gaza: Mannúðarkreppa

Gaza þjáist af einni verstu mannúðarkreppu 21. aldarinnar, eins og skjalfest er af skýrslum Sameinuðu þjóðanna, mannúðarsamtökum og frásögnum frá fyrstu hendi: - **Algjör umsátur:** Síðan 2. mars 2025 hefur Ísrael lokað öllum landamærastöðvum (Rafah, Kerem Shalom, Erez), sem kemur í veg fyrir að matur, eldsneyti eða hjálp komist inn. UNRWA er með 3.000 vörubíla í bið og WFP er með 116.000 tonn af matvælum – nóg til að fæða 2 milljónir manna í 44 daga – en Ísrael neitar inngöngu, með vísan til öryggisáhyggna og kröfu um að Hamas sleppi gíslum (Reuters, 29. apríl 2025; Fréttir Sameinuðu þjóðanna, 29. apríl 2025). - **Hungursneyð og vannæring:** 92% barna og barnshafandi kvenna þjást af alvarlegri vannæringu, með 80% aukningu í tilfellum vannæringar barna í apríl samanborið við mars (samantekt á X-stefnum). Fjölskyldur lifa á skordýrasmituðu hveiti og myglað brauð, án aðgangs að óspilltum mat. Einn eftirlifandi sagði: „Ég var á sjúkrahúsi... Ég át útrunnið hveiti og fékk matareitrun“ (frásögn frá fyrstu hendi, 2. maí 2025). - **Skortur á vatni og læknisþjónustu:** Ekkert hreint vatn er til staðar, engin orka til að sjóða mengað vatn og heilbrigðiskerfið er hrunið (Reuters, 29. apríl 2025). Fólk deyr úr ofþornun á 3–7 dögum og af sýkingum eins og matareitrun, sem er útbreidd vegna neyslu á spilltum mat. - **Hætta á mannætu:** Þótt enn hafi engin skjalfest tilfelli af mannætu komið fram, þýðir öfgafullur skortur – nú í fyrstu viku án matar fyrir marga – að þegar spillt matvæli klárast og eftirlifendur missa styrk til að jarða hina látnu, gætu sumir á endanum neyðst til mannætu sem örvæntingarfullt ráð til að lifa af. Þessi skelfilega niðurstaða er bein afleiðing af aðstæðum sem umsátur Ísraels setur og verður að koma í veg fyrir með tafarlausri aðgerð. - **Nýlegar spennur:** Aðfaranótt 2. maí 2025 réðst ísraelsk dróni á Frelsisflotann sem reyndi að koma hjálp til sjós og sökkti skipi með 30 manna áhöfn nálægt Möltu, sem kallaði fram neyðarsendingu (tilkynnt atvik, 2. maí 2025). Þessi árás

minnir á árásina á Mavi Marmara árið 2010, þar sem 10 aðgerðarsinnar létust (The Guardian, 2010), og gefur til kynna ætlun Ísraels að hindra hjálp með öllum ráðum, jafnvel á alþjóðlegum hafsvæðum.

Áætlaðar dánartíðnir: Kreppa verri en söguleg grimmdarverk

Fjöldi dauðsfalla í Gaza eykst á ógnvænlegum hraða og fer fram úr verstu þjóðarmorðum í sögunni: - **Núverandi dánartíðnir:** - **2.-9. maí:** 27.143 dauðsföll á dag (21.714 vegna hungurs), með 190.000 uppsöfnuðum dauðsföllum fram til 9. maí. - **10.-16. maí:** 44.030 dauðsföll á dag (27.371 vegna hungurs), með 498.212 uppsöfnuðum dauðsföllum fram til 16. maí (24,9% af 2 milljónum). - **17.-25. maí:** 96.483 dauðsföll á dag (69.334 vegna hungurs), með 1.366.556 uppsöfnuðum dauðsföllum fram til 25. maí (68,3% íbúa). - **26. maí-2. júní:** 58.593 dauðsföll á dag (40.540 vegna hungurs), með 1.835.300 uppsöfnuðum dauðsföllum fram til 2. júní (91,8% íbúa). - **Seint í júní:** 2.000.000 dauðsföll (100% íbúa) ef engin hjálp berst. - **Samanburður við söguleg grimmdarverk:** - **Helförin:** Hámarks dagleg dánartíðni 18.692 (1942). Hámark Gaza á 69.334 hungurdauðsföllum á dag (17.-25. maí) er 3,7 sinnum hærra. - **Umsátrið um Stalingrad:** 710.000 óbreyttir borgarar urðu fyrir áhrifum, 33,1% létust (1942-1943). 2 milljónir í Gaza, með 91,8% áætlað að deyja fram til 2. júní, standa frammi fyrir dánartíðni 2,77 sinnum hærra. - **Áhrif matareitrunar:** Þegar eftirlifendur neyta skordýrasmits hveitis og myglaðs brauðs geta 50% af 1.570.500 eftirlifendum 16. maí (785.250) fengið matareitrun, þar af 20% deyja (157.050)—bætir 9.816 dauðsföllum á dag (10.-25. maí), sem ýtir heildartölu upp í 96.483 á dag á tímabilinu 17.-25. maí.

Jafnvel með hjálp munu margir samt deyja

Jafnvel þótt aðgangur að matvælum verði endurreistur munu dauðsföll ekki stöðvast strax vegna alvarlegra líkamlegra afleiðinga hungurs, ofþornunar og sjúkdóma: -

Endurfæðslusjúkdómur: Langvarandi hungur (mánuðir með <500 kcal/dag, 0 kcal síðan seint í apríl) þýðir að eftirlifendur þola ekki skyndilega matarinntöku. Án varfærinnar endurfæðslu (10-20 kcal/kg/dag, samkvæmt PMC rannsókn) munu 20-30% deyja vegna ójafnvægis í rafgreiningarefnum (hjartabilun, krampa). Fyrir 1,6 milljónir eftirlifenda (ef umsátri lýkur 15. maí) gæti þetta þýtt 96.000 dauðsföll (mat fyrir miðjan maí). - **Skemmdir á líffærum og sýkingar:** Hungur hefur valdið skemmdum á hjarta, nýrum og lifur, og sýkingar (t.d. matareitrun, kólera) eru útbreiddar án læknisþjónustu. Áætlað er að 80.240-156.425 deyji af sjúkdómum eftir umsátrið (mat fyrir miðjan/seint maí). - **Tafir í flutningum:** Jafnvel með opnum landamærastöðvum tekur vikur að dreifa hjálp til 1,6 milljóna manna á stríðshrjáðu svæði. Viku seinkun á 44.030 dauðsföllum á dag (hlutfall 10.-16. maí) þýðir 308.210 fleiri dauðsföll. - **Heildardauðsföll eftir umsátur (mið maí atburðarás):** Án tafarlausrar læknisíhlutunar (t.d. 18,55 milljónir lítra af Ringer lausn) gætu 584.450 viðbótardauðsföll orðið fram til miðs júní, sem færir heildartöluna upp í 1.082.662 (54,1% íbúa).

Kalla til tafarlausra aðgerða

Umfang kreppunnar krefst brýnnar, ákveðinnar aðgerða. Alþjóðasamfélagið getur ekki beðið þangað til dánartíðnin nær 69.334 hungurdauðsföllum á dag (17. maí) -

Þröskuldurinn hefur þegar verið yfirstiginn við 21.714 á dag (2. maí). Við verðum að bregðast við núna:

1. 10. neyðarþing UNGA:

- **Tafarlaus endursamkoma:** UNGA verður að koma aftur saman á 10. neyðarþingi núna, eins og það gerði árið 2023 (ályktun ES-10/22), þegar hungurdauðsföll voru nærri núlli. Með 44.030 heildardauðsföllum á dag (10. maí) er kreppan margfalt verri.
- **Neyðarráðstafanir:** Samþykkja bindandi ráðstafanir til að:
  - Þvinga Ísrael til að opna allar landamærastöðvar (Rafah, Kerem Shalom, Erez) strax, leyfa 116.000 tonnum af matvælum og 3.000 vörubílum UNRWA að komast inn.
  - Dreifa friðargæsluliðum Sameinuðu þjóðanna til að tryggja dreifingu hjálpar, koma í veg fyrir rán (eins og sést í Deir Al-Balah, Fréttir Sameinuðu þjóðanna, 29. apríl 2025).
  - Halda Ísrael ábyrgu fyrir að hindra hjálp, sem er stríðsglæpur (samkvæmt Rashida Tlaib, X-stefnupóst), með refsiaðgerðum og framfylgd ICJ.
- **Rannsókn á árás flotans:** Hefja tafarlausu rannsókn Sameinuðu þjóðanna á drónaárási Ísraels 2. maí 2025 á Frelsisflotann nálægt Möltu, sem sökkti skipi með 30 manna áhöfn á alþjóðlegum hafsvæðum – brot á alþjóðalögum (fyrri fordæmi: árás á Mavi Marmara 2010, The Guardian).

2. Skipuleggja mannúðaraðstoð með flugi og sjó, verndað með hernaðarlegum krafti:

- **Flug- og sjóflutningar:** Með lokuðum landamærastöðvum og árásum á sjóleiðir (atvik Frelsisflotans) verða lönd að skipuleggja loftdropa og sjóflot til að koma matvælum, vatni og lækningabirgðum (t.d. 18,55 milljónum lítra af Ringer lausn fyrir 1,6 milljónir eftirlifenda, mat fyrir miðjan maí).
  - **Loftdropar:** WFP og UNRWA geta samræmt við lönd eins og Jórdaníu (sem framkvæmdi loftdropa árið 2024, Amnesty International) til að koma matvælum og vökva í æð.
  - **Sjóflot:** Skipuleggja fjölþjóðlegan flota til að koma 116.000 tonnum sem eru fastir á landamærunum yfir sjóleiðir.
- **Hernaðarleg vernd (*ultima ratio*):** Drónaárás Ísraels á Frelsisflotann sýnir að þeir munu nota banvæna krafta til að hindra hjálp. Eina leiðin til að tryggja afhendingu er að vernda þessar verkefni með hernaðarlegum fylgd:
  - **Sjóeskortar:** Lönd eins og Tyrkland (sem leiddi flotann 2010) eða ESB-lönd (t.d. Malta, Frakkland) geta sent herskip til að fylgja hjálparflotanum, hindra árásir Ísraels.
  - **Loftvarnir:** Orrustupotur eða drónavarnarkerfi geta verndað loftdropa gegn truflunum frá Ísrael, tryggja að hjálp nái til Gaza.
  - **Fordæmi:** Friðargæsluliðar Sameinuðu þjóðanna hafa fylgt hjálp í fyrri átökum (t.d. Bosníu, 1990). Samstarf viljugra þjóða (t.d. Kanada, samkvæmt yfirlýsingu Mark Carney um alþjóðlega forystu, Web ID 0) verður að stíga fram.

3. Alþjóðleg hreyfing:

- **Þrýstingur almennings:** Magna upp frásagnir frá fyrstu hendi, eins og sögu eftirlifanda sem þjáðist af matareitrun af útrunnu hveiti, til að kveikja reiði almennings. Deila á vettvangi eins og X, merkja @UN, @WHO, @ICRC og @save_children, og vitna í 96.483 dauðsföll á dag fram til 17.–25. maí.
- **Stjórn mála aðgerðir:** Lönd sem studdu ES-10/22 (153 atkvæði með, þar á meðal Kanada og Ástralía) verða að leiða þrýstinginn á nýtt þing og hernaðarlega verndaðar hjálparafhendingar.
- **Miðlunarátak:** Tengjast fjölmiðlum eins og Al Jazeera, The Guardian og Reuters til að varpa ljósi á 1.835.300 áætluð dauðsföll fram til 2. júní og hættu á mannætu ef umsátrið heldur áfram.

Niðurstaða

Kreppan í Gaza er blettur á samvisku heimsins. Með 44.030 heildardauðsföllum á dag fram til 10. maí, hækkandi í 96.483 á 17.–25. maí, og 91,8% íbúa áætlað að deyja fram til 2. júní, erum við vitni að þjóðarmorði sem þróast í rauntíma. Aðstæðurnar sem Ísrael setur – neita um mat, vatn og lækniþjónustu – ýta eftirlifendum að brúninni, þar sem þeir gætu brátt neyðst til mannætu til að lifa af. Þetta má ekki gerast. UNGA verður að koma aftur saman á 10. neyðarþingi, þvinga opnun landamærastöðva Gaza, og lönd verða að afhenda hjálp með flugi og sjó, verndað með hernaðarlegum krafti ef þörf krefur. Hver klukkustund seinkunar þýðir þúsundir fleiri dauðsföll. Heimurinn má ekki líta undan – við verðum að bregðast við núna til að bjarga þeim 1.570.500 eftirlifendum sem enn lifa áður en það er of seint.